

детального вивчення та ширшого застосування арт-терапії для роботи з емоційно-вольовою сферою особистості.

Література

1. Вознесенська О. Л. Арт-терапія у подоланні психічної травми: практичний посібник / Олена Вознесенська, Марина Сидоркіна. – К.: Золоті ворота, 2015. – 148 с.
2. Драйден Г., Вос Д. Революція в навчанні / Гордон Драйден, Джаннет Вос / Переклад з англ. М. Товкало. – Львів: Літопис, 2011. – 544 с.
3. Зинкевич-Евстигнеева Т. Д. Проективная диагностика в сказкотерапии / Т. Д. Зинкевич-Евстигнеева, Е. А. Тихонова. – СПб.: Речь, 2003. – 208 с.
4. Колошина Т. Ю. Арт-терапевтические техники в тренинге: характеристики и использование. / Т. Ю. Колошина, А. А. Трусъ. Практическое пособие для тренера. – СПб.: Речь, 2010. – 189 с.
5. Лазуренко О. О. Емоційна компетентність як показник рівня сформованості професійної компетентності фахівця // О. О. Лазуренко. Матеріали Двадцять третьої міжнародної науково-практичної конференції «Інноваційний потенціал світової науки – XXI сторіччя» (10–15 грудня 2013 року) // Електронне джерело: <http://nauka.zinet.info/23/lazurenko.php>
6. Мова Л. Тіло, рух, танець як невід’ємна складова арт-простору / Людмила Мова // Простір арт-терапії: [Зб. наук. праць] / УМО, 2016, ВГО «Арт-терапевтична асоціація», 2016 [Редкол.: Лушин П. В., Чуприков А. П. та ін.]. – К.: Золоті ворота, 2016. – Вип 2 (20). – С. 49–60.
7. Назаревич В., Борейчук І. Особливості використання фото спогадів в регуляції психоемоційного реагування клієнта. / Вікторія Назаревич, Ірина Борейчук // Простір арт-терапії: [Зб. наук. праць] / УМО, 2016, ВГО «Арт-терапевтична асоціація», 2016 [Редкол.: Лушин П. В., Чуприков А. П. та ін.]. – К.: Золоті ворота, 2016. – Вип 2 (20). – С. 40–48.
8. Осипова А. А. Общая психокоррекция: Учебное пособие для студентов вузов / А. А. Осипова. – М.: ТЦ Сфера, 2007. – 512 с.
9. Экман П. Психология эмоций. Я знаю, что ты чувствуешь. / Пол Экман. 2^е изд./ Пер. с англ. — СПб.: Питер, 2010. – 334 с.

УДК: 159.9

Моначин І. Л.

ПРОФЕСІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ПЕДАГОГА ВИЩОЇ ШКОЛИ

Актуальність теми: Сучасна система освіти перебуває в безповоротному і дуже важливому процесі – модернізації освіти. Підвищення професійного рівня викладача й формування педагогічного ритму, що відповідає запитам сучасного життя, вимагає оновлення особистісної спрямованості професійної компетентності сучасного педагога. Під терміном «професійна компетентність» розуміться коло повноважень та компетенцій у сфері професійної діяльності. У більш вужчому розумінні професійна компетентність включає коло питань, у яких суб’єкт має пізнання, досвід, і сукупність яких відбиває соціально-професійний статус і професійну кваліфікацію, а також якісні особистісні, індивідуальні особливості (здатності) або якості, що забезпечують можливість реалізації певної професійної діяльності.

Аналіз останніх досліджень: Концептуальною основою професійної підготовки педагогів у вищій школі, формування їх професійної компетентності стали роботи Г. О. Балла, Є. О. Клімова; професійної компетентності і професійної майстерності – О. М. Алексюка, І. А. Зязюна, А. К. Маркової, В. О. Сластьоніна; педагогічного

покликання – Л. М. Ахмедзянової; професійної культури педагога – І. Ф. Ісаєва, В. М. Кузьміної тощо.

Постановка завдання: Основним завданням нашої статті є аналіз сутності структурних компонентів професійної компетентності та сучасні погляди на професійну діяльність педагога вищої школи в сьогочасних умовах.

Виклад основного матеріалу: На думку таких науковців: О. О. Бодальова, В. І. Жукова, Л. Г. Лаптева, В. О. Сластьоніна та інших основу компетентності фахівця складають: компетентність діяльності, спілкування і саморозвитку. Іноді науковці роблять спроби розмежувати два поняття: компетенція й компетентність. Саме останній термін частіше зустрічається у вигляді таких словосполучень, як загальноосвітня компетентність, професійна компетентність тощо. А компетенція – це змістовний компонент такої здатності у вигляді знань, навичок, умінь, що здобувають у ході навчання. Тому з цього зробимо висновок, що компетенція – це коло питань, у яких хто-небудь добре обізнаний, має знання, досвід, а компетентність – це властивість особистості, що базується на компетенції.

Тому професійну компетентність можна визначити як сукупність професійних компетенцій. Кожна компетенція містить у собі теоретичне уявлення про об'єкт впливу (взаємодії) – теоретичну готовність і спосіб роботи із цим об'єктом – практичну готовність.

М. С. Головань [1, с. 82–84] зауважує, що при визначенні складу і змісту компетенцій педагога вищої школи слід враховувати, що кожна компетенція має:

- когнітивну (знання);
- діяльнісну (практичне застосування знань);
- мотиваційно-ціннісну складову (цінності в соціальному контексті).

Когнітивно-діяльнісний компонент відображає професійні фахові компетенції (теоретичні знання фахової наукової дисципліни; комплекс умінь і навичок, що забезпечують якісну реалізацію посадових функцій викладача), а мотиваційний, ціннісно-рефлексивний та емоційно-вольовий компоненти охоплюють професійно значущі якості особистісні, які складають, на нашу думку, основу психологічної компетентності викладача. На сучасний час психологічна компетентність педагога вищої школи займає чи не ключову складову. До психологічної компетентності викладача ми віднесемо насамперед здатність до самоаналізу та саморегуляції, адекватна самооцінка власних можливостей, діяльності та її результатів, прагнення до особистісного та професійного саморозвитку, вміння розуміти власний емоційний стан і володіти собою у різноманітних ситуаціях, наполегливість у досягненні поставленої мети у професійній сфері та самоактуалізації.

Саме М. М. Філоненко [2, с. 23] до ключових складових компетенції викладача вищої школи також виокремлює психологічну компетентність, яка включає знання психологічних основ викладання навчального предмета, вікових особливостей, психічних станів студентів, закономірностей сприйняття ними змісту навчального матеріалу. О. М. Цільмак трактує психологічну компетентність як здатність особистості ефективно застосовувати структуровану систему знань для побудови та налагодження процесу особистісної, соціальної та професійної взаємодії.

Психологічна компетентність, на думку авторів, виявляється у змісті та формах психолого-педагогічних впливів на студентів у процесі фахової підготовки. В структурі психологічної компетентності викладача Н. В. Шварп виокремлює діяльнісно-рольовий та особистісний компонент. На думку автора, діяльнісно-рольовий компонент психологічної компетентності викладача, реалізується, насамперед, у його взаєминах зі студентами, усвідомленості, адекватності та дієвості його психологічних знань, а особистісний компонент виявляється в психологічних

настановах і цінностях, втілення психологічних знань і власної психологічної компетенції в повсякденне життя і педагогічну практику.

На підставі результатів дослідження О. В. Полуніної окреслені базові складові структури психологічної компетентності педагога вищої школи, які визначаються наступними показниками: вміння осмислювати та вирішувати педагогічні ситуації, активність викладача в інноваційній діяльності, емпатійність, рефлексивність, переважання мотивації досягнення, схильність до професійно-психологічного саморозвитку. Оскільки трансформації відбуваються всюди і у взаємодії між людьми, в системах діяльності загалом, і в доступі до інформації, і в суспільстві цілому, то й актуальними стають саме складові психологічної компетенції, які дають можливість педагогові бачити затребуваність/незатребуваність у своїй сфері діяльності.

На нашу думку, важливою складовою психологічної компетентності викладача є комунікативні вміння і навички, що спрямовані на організацію педагогічної взаємодії. Насамперед, це комунікативна культура мови, вміння встановлювати психологічний контакт зі студентами, коригувати й управляти процесом спілкування, налагоджувати зворотній зв'язок, попереджати конфліктні ситуації. Також, професійно важливими комунікативними якостями викладача є емпатія і толерантність, що виявляється у терплячому ставленні до будь-якого студента, відсутності стереотипів сприйняття. Проте, багато досліджень вказують на недостатню сформованість комунікативної компетентності майбутніх педагогів, що виявляється в наявності комунікативних бар'єрів, неготовності до компетентного спілкування, низькому рівні емпатії.

Висновки: Психологічна компетентність викладача потребує суттєвого збагачення і коригування в двох напрямках: по-перше, підвищення рівня психологічних знань із загальної, вікової, соціальної та педагогічної психології; по-друге, формування професійно важливих особистісних якостей, насамперед, рефлексії, емпатії, соціально-перцептивних здібностей і комунікативних умінь, здатності до саморегуляції, до особистісного і професійного саморозвитку. Перспективи подальших досліджень передбачаємо в розробці критерію оцінювання та методів формування психологічної компетентності педагогів вищої школи.

Література

1. Головань М. С. Професійна компетентність викладача вищого навчального закладу / М. С. Головань // Проблеми сучасної педагогічної освіти. Серія: Педагогіка і психологія. – Ялта: РВВ КГУ, 2014. – Вип. 44. – Ч. 3. – С. 79–88.
2. Максименко С. Д. Педагогіка вищої медичної освіти: [текст] підручник / С. Д. Максименко, М. М. Філоненко. – К.: Центр учбової літератури, 2014. – 288 с.

УДК 378:796.071.4

Мосейчук Ю. Ю.

ПОТЕНЦІАЛ АКМЕОЛОГІЧНОГО ПІДХОДУ У ФОРМУВАННІ КУЛЬТУРИ ЗДОРОВ'Я МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Здоров'я є однією із фундаментальних та поліаспектних категорій усього людського буття, а тому має бути найважливішим пріоритетом як у суспільстві, так і в освітньому процесі усіх навчальних закладів. Вимога сучасності щодо підготовки конкурентоздатних педагогів у вищих педагогічних навчальних закладах робить проблему збереження і зміцнення здоров'я особливо актуальною. Нині першочерговим завданням є виховання ціннісного ставлення до здоров'я та формування культури здоров'я у майбутніх учителів, які здійснюватимуть фізичне виховання учнівської молоді.

Майбутні учителі фізичної культури повинні бути прикладом щодо ведення здорового способу життя, у них, у першу чергу, мають бути сформовані уміння